

ըր իրարմէ շատ կը տարբերին : () ըի-
նակի համար , եզան միսը աւելի ջղոտ ,
կարծր , հիւթալից , սննդարար է , և
աւելի ոյժ ու արիւն կը գոյացընէ՝
քան թէ կովունը : Բայց շատ ան-
գամ ալ կ'ըլլայ որ կովունը աւելի դիւ-
րամարս ու քիչ տաքցընող կ'ըլլայ ,
մանաւանդ խաշածը որ աւելի ախոր-
ժահամ է : Հորթու միսը աւելի կա-
կուղ , զովացուցիչ ու թուլացուցիչ է ,
և գրեթէ բոլորովին տարբեր է հա-
ւու մսէն . խորովածը դիւրամարս է ու
տաքութիւն չպատճառեր : Հորթու
միսը խիստ օգտակար է հիւնդ-
քաղներուն , այսինքն նոր հիւանդու-
թենէ ելած մարդկանց :

Ինչպէս որ յայտնի է՝ իրեք կարգ կը
բաժնուին կովուն տեսակները , այս-
ինքն կով , եղ ու հորթ , որ շատ տեղ
հասարակ ժողովրդեան սովորական
կերակուրներն են :

Վրեթէ նոյնպէս իրեք կը բաժ-
նուին բոլոր ուրիշ չորքոտանիներն ալ :
() որ օրինակ արու ոչխարին միսը սա-
տիկ սննդարար է , ու ամենեւին եզան
մսին յատկութիւնները ունի՝ ոչխա-
րի միսէն աւելի տաքցընող ու ախոր-
ժահամ է : Վառան միսը հորթու
մսին կը նմանի , բայց պէտք է նայիլ
որ թէ գառը և թէ հորթը ոչ խիստ
պղտիկ և ոչ ալ խիստ մեծցած ըլլան :
Վրեթէ նոյն յատկութիւնները ունի
եղջերուն ու վայրի այծուն միսը :
Ստղաշ եղջերուն և ուլը աւելի փոր-
հարութիւն կը պատճառեն . միսերնին
փափուկ է , ու մարդուս արիւնը չշա-
ղըներ :

Երկու տեսակ միս ալ կայ որ բոլ-
րովին տարբեր յատկութիւններ ու-
նին , իրենց տարիքին պատճառաւ և
իրենց սննդեանը տարբերութենէն .
այսինքն գետնափոր ճագարներուն
ու նապաստակներուն . ասոնց միսը
սև ու տաքցընող է , իսկ ազատներու-
նը ճերմակ՝ անհամ ու թուլցընող է :

Հաւու միսը բադին մսէն աւելի
թեթև ու ճերմակ է , մանաւանդ
վառեկինը որ հիւանդոտ մարդկանց ,

տկար ստամոքս ունեցողներու և ջեր-
մոտներու խիստ աղէկ է :

Ուրիշ բան մ'ալ կայ որ խիստ հար-
կաւոր է գիտնալը . այսինքն մի և նոյն
կենդանւոյն այլ և այլ անդամները ի-
րարմէ տարբեր յատկութիւններ ու-
նին . զոր օրինակ ոսկորներուն մօտ
եղած մսերը աւելի համով են քան
թէ ուրիշ մսերը . ներսի մսերը աւե-
լի փափուկ են քան թէ դրսինները՝ որ
կարծր ու ջղոտ կ'ըլլան . աս պատճա-
ռաւ քամակին ներսի կողմի եղած մը-
սերը շատ աւելի յարգի են :

Հաւեղէններուն թւն ու կուրծքը
աւելի փափուկ ու դիւրամարս է ,
քան թէ կունրկի ու ոտքերուն միսը :
Ինդհակառակն անոնք որ աւելի կը
թռչին քան թէ կը քալեն՝ անոնց
թւերուն միսը պինտ է ու ոտքերու-
նը փափուկ : Պղտիկ թռչունները ա-
ւելի ախորժահամ են՝ քան թէ սնըն-
դարար :

Կովային թռչունները ընդհան-
րապէս ան համը կ'ունենան ինչ բա-
նով որ կ'ապրին . և որովհետև սովո-
րական կերածնին ձուկ է , ուստի ա-
ւելի ձկան համ ունին . իսկ մսերնին
սովորաբար թեթև , անախորժ է ու
քիչ սնունդ կուտայ :

Հ . Հ . Թ

ԲՆԱԿԱՆ ԳԻՏԵԼԻՔ

ՀԱՆՔԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Պաշէշ :

ՊԱՂԵՂԸ՝ տեսակ մը աղ է որ սո-
վորաբար կը գտնուի ան երկիրները՝
ուր որ մարած հրաբուխի նշաններ
կան . անուանի են Իտալիայի երկու
հանքերը , մէկը Չիվիթալէքքիա քա-
ղաքին քով (իտալիա ըսուած տեղը ,
մէկալը Լափոլին մօտ) յոլֆաթարա

Հեթումի պաշտոն աշխարհ :

ըսուած ծծմբահանքին մէջ : Տեղ տեղ ջրեր կը գտնուին որ մէջը լեցուն է պաղլեղի մասունք , ուստի սաստիկ փոթոթահամ են . այսպէս է Միգլիայի մէջ Հեքֆուլ ըսուած գեղին քով պաղլեղի աղբիւրը , որուն պատկերը հոս կը դնենք : Բայց սովորաբար արհեստով կը հանեն պաղլեղը՝ այլև այլ պաղլեղոտնիւթերէ ու հանքերէ :

Պաղլեղը ջրի մէջ կը հալի , իսկ տաքցընելով բոլորովին կը լուծուի ու փրփուր և կազ կը դառնայ : Պաղլեղու մէջ շատ կը գործածուի , բայց աւելի հարկաւոր սեպուած է արհեստներու մէջ . ուստի միայն Պաղլիայի գործարաններէն տարին 2 միլիոն քիլոկրամ պաղլեղ կ'ելլէ : Կերկարարուածեան մէջ գոյները լաթեղէններուն վրայ հաստատող նիւթերուն գլխաւորներէն մէկն է . կապոյտ ներկ ու զանազան լաբեր շինելու մէջ ալ կը մտնէ . կաշիներն ու մորթերը փտուած ենէ պահելու համար կը գործածուի . ճարպէ մոմերը ասով աւելի ճերմակ ու պինդ կ'ըլլան , ու փայտեղէնները ասոր ջրովն որ թրջուին՝ կրակէ կը պահուին ու դիւրաւ չեն բռնկիր :

ԲՆԱԿԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Սկզբունք Բնաստիւթեան :

Բ .

ՀԱՅՏՆԻ ու գեղեցիկ ճշմարտութիւն մըն է , թէ “Սեծ է Բնութեանը տեսնելու՝ համար հարկաւոր չէ որ մարդս մտքով երկինքը վերանայ , հաստատութեան ընդարձակութիւնը չափէ , կամարեուն՝ մոլորակաց ու աստղերուն մեծութիւնը՝ գեղեցկութիւնը ու շրջանը զննէ . բաւական է որ խելքով դիտէ մէկը արարածոց մէջէն

նաև ամենափոքր էակ մը . վասն զի Բնութեան արարածները ինչպէս մէյմէկ պզտի հայելիներ՝ մեզի ամբողջ կը ցուցընեն Բնութեան մեծութեան պատկերը : Զկայ բնութեան մէջ նուաստ ու անարժան բան մը Բնութեան մեծութեանը . նաև պզտիկ աւազանման կամ փոշետեսակ հնտիկը զարմանալի է իմաստուն մարդուն աչքին առջևը . վասն զի աս պզտիկ ու գրեթէ աներևոյթ հունարին մէջ՝ ամբողջ բոյս մը կը տեսնէ , որ հողին մէջ ծածկուելով պիտի բուսնի , ու գեղեցիկ ծաղիկներ կամ պտուղներ պիտի տայ : Բուք ալ , որդեակք , տեսնելով թէ Բնութեան ստեղծուածոցը մէջ չկայ արհամարհ բան մը , ճանչցէք ասով ձեր գերազանցութիւնը . գիտցէք որ Բնութեան նոյնպէս հիմակուընէ դրեր է ձեր մտացը մէջ ապագայ գեղեցիկ առաքինութեանց սերմունքը , որ լաւ դաստիարակութեամբ ու ազնիւ խրատներով օրէ օր պիտի ծլին ծաղկին , որով նախ ձեր անձին ու ետքը ձեր ազգին օգտակար ըլլաք : Բն պզտիկ բարոյականովս ըսկըսինք երկրորդ դասերնիս :

Որովհետև առջի դասին մէջ խօսեցանք ընդհանուր բուսոց մասանցը վրայ , հիմա ամէն մէկ մասին վրայ աւելի ընդարձակ խօսինք , արմատէն սկսելով :

Տունկի մը կենդանութեանը գրել խաւոր մասն է արմատը , որ կը ծածկուի հողուն տակը , ու համարձակ կը տարածուի : Բնչափ է արմատին տարածուելու ոյժը , որ ինչուան կըղմինտներու ու պատերու ճեղքուածներուն մէջ մտնելով՝ բռնութեամբ կը բաժնէ ու կը փլցընէ :

Արմատը ընդհանրապէս դէպ 'ի գետնիս կեդրոնը կ'երկընայ . թէ որ հունտ մը գլխի վար իյնայ հողուն մէջ , այսինքն ցողունին կողմը վար ու արմատը վեր , ինքիրմէն կը շտկուի , ցողունը վեր կը դառնայ ու արմատը վար :

Հունթեր բնագէտը ուղեւով փոր-